

Bouwen aan consensus over algemeen erkende waarden

Mirian Vilela is directeur van het Earth Charter Initiative en heeft sinds begin 1996 voor het Initiative gewerkt. Ze heeft het internationale overleg met de nationale Earth Charter Commissies gecoördineerd, workshops georganiseerd en geleid, deelgenomen aan verschillende internationale congressen en een internationaal netwerk opgezet van organisaties en individuen die een bijdrage leveren aan bovengenoemd overleg. Voordat ze ging werken voor het Earth Charter, werkte Vilela twee jaar voor de United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) aan de voorbereiding van de UN Earth Summit van 1992. Ze verhuisde in 1993 van Genève naar Costa Rica om mee te werken aan de oprichting van de Earth Council. Mirian is afkomstig uit Brazilië en is afgestudeerd in de bestuurswetenschappen aan de Kennedy School of Government van Harvard University, waar ze een Edward Mason Fellow was.

Zie pagina 15 voor de biografie van Peter Blaze Corcoran.

De jaren negentig van de vorige eeuw werden gekenmerkt door de steeds belangrijker wordende rol van de burgermaatschappij in internationale beleidsbepalende processen, een groeiend besef dat problemen niet langer geïsoleerd kunnen worden opgelost en een toenemende geest van solidariteit en samenwerking op alle niveaus, voor het gemeenschappelijk welzijn. In deze verhandeling beschrijven we het wereldomvattende proces van het bouwen aan overeenstemming over algemeen erkende waarden, dat zowel de geschiedenis als de oorsprong is van het Earth Charter, en waaraan velen hebben deelgenomen.

De Earth Summit van 1992 in Rio de Janeiro, het einde van de Koude Oorlog en de hoge vlucht van de communicatietechnologie vormden de belangrijkste gebeurtenissen die het begin van dit nieuwe tijdvak inluiden. Aan de Earth Summit nam een ongekend groot aantal niet-regeringsafgevaardigden deel. Zo'n 2400 vertegenwoordigers van niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en meer dan 8000 journalisten woonden de officiële

manifestatie bij en 17.000 mensen het gelijktijdig gehouden NGO Forum. Deze trend van grootschalige deelname van niet-regeringsvertegenwoordigers aan internationale zaken is sindsdien alleen maar toegenomen. Ook het internet heeft groepen in verschillende delen van de wereld in staat gesteld om kennis uit te wisselen en hun krachten te bundelen, wat hun bewegingen sterker maakt. Het unieke, innovatieve resultaat van de World Summit on Sustainable Development in Johannesburg in 2002 was het begin van samenwerking tussen mensen die op verschillende gebieden actief waren.

Nu men algemeen begint te beseffen dat de Verenigde Naties (VN) en de regeringen de wereldproblemen niet meer alleen aan kunnen, is de waarde van een gezamenlijke inspanning en van de rol die de burgermaatschappij kan spelen alleen nog maar toegenomen. Bovendien vereist het concept van duurzaamheid systematisch denken om de sociale, politieke, economische en milieudimensies van beleid te combineren.

In deze context verscheen het Earth Charter Initiative als een gemeenschappelijke inspanning en als een poging om een visie van wereldomvattende ethiek te bieden en de maatschappij te leiden in deze nieuwe periode van de geschiedenis. Het is onderdeel van de wereldwijde beweging die probeert gemeenschappelijke doelen en algemeen erkende waarden te vinden die culturele, religieuze en nationale grenzen overschrijden. Tien jaar lang werden allerlei groepen en individuen over de hele wereld geïnspireerd en gemotiveerd door het opstellen en gebruiken van het Earth Charter. Wat kan bij mensen met zoveel verschillende leefwijzen en culturele en religieuze achtergronden de interesse, het enthousiasme en het engagement hebben opgewekt om bij dit proces betrokken te worden?

Wij denken dat dit de onvrede is die veel mensen hebben met de huidige toestand van de wereld en die ze doet zoeken naar een alternatieve visie op ontwikkeling die een betere toekomst voor iedereen garandeert. Velen willen de manier veranderen waarop wij omgaan met elkaar en met de wereld om ons heen. Individuen en groepen die zich zorgen maken over verschillende zaken zoals water, woestijnvorming, gezondheidszorg, armoede, mensenrechten, maatschappelijke betrokkenheid van

burgers en milieubescherming gaan het Earth Charter steeds meer zien als een belangrijk hulpmiddel, dat hun bezorgdheid weergeeft en in verband brengt met een groter gemeenschappelijk belang. Diverse groepen – van inheemse volkeren tot VN-functionarissen, van burgeractivisten tot wetenschappers, van advocaten tot religieuze en geestelijke leiders – hebben zich geestdriftig achter de gedeelde ethische visie van het Earth Charter geschaard.

Het Earth Charter is het resultaat van een wereldwijd, gezamenlijk proces van overleggen en ontwerpen. Als zodanig is het een synthese van waarden, principes en verlangens die gedeeld worden door een groot aantal mensen en organisaties overal ter wereld. Als beweging is het een steeds voortgaand proces dat sociale verandering wil bereiken door de visie van het Earth Charter te integreren in allerlei terreinen van activiteit.

De rol en de betekenis van het Earth Charter is beter te begrijpen binnen de grotere, voortdurende pogingen van de Verenigde Naties om de prioriteiten vast te stellen voor een veilige wereld. Toen de VN in 1945 werd opgericht, stond de wereld – zo kort na de Tweede Wereldoorlog – voor heel wat uitdagingen. Daarom werden voor de VN drie belangrijke taken vastgesteld: handhaving van vrede en veiligheid overal ter wereld, handhaving van de mensenrechten en het aanmoedigen van samenwerking voor sociale en economische ontwikkeling. Pas in 1972 ging men – als resultaat van de Stockholm Conference on the Human Environment – milieubescherming beschouwen als de vierde hoofdtaak van de Verenigde Naties. Bovendien kwam pas in de jaren tachtig het concept van duurzame ontwikkeling ter tafel, dat de noodzaak om deze verschillende hoofdtaken aan te pakken met een geïntegreerde benadering en de behoefte aan een nieuw charter deed ontstaan.

De ontwikkeling van het Earth Charter heeft veel te danken aan het uit 1987 stammende rapport van de World Commission on Environment and Development, *Our Common Future*. Dit rapport wees op de behoefte aan “een nieuw charter als leidraad voor het gedrag van staten bij de overgang naar duurzame ontwikkeling” en verklaarde ook dat het charter “nieuwe normen moest voorschrijven voor het gedrag van staten en tussen staten onderling, om de middelen van bestaan en het leven op onze planeet in stand te houden.” (blz. 332)¹

Het idee om een Earth Charter te ontwikkelen werd vervolgens opgenomen in de voorbereidingen voor de United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) – de Earth Summit van Rio. In 1990 en 1991 vonden op nationaal en internationaal niveau verschillende voorbereidende bijeenkomsten voor de conferentie plaats, tijdens welke de elementen voor een dergelijk charter werden vastgesteld. Daarbij probeerde men door intergouvernementele onderhandelingen een charter te ontwikkelen dat de ethische grondslag zou leggen waarop Agenda 21 en andere UNCED-overeenkomsten gebaseerd zouden worden. De mogelijkheid van een dergelijke ethische

grondslag veroorzaakte opmerkelijk veel enthousiasme, wat een aantal regeringen en NGO's ertoe bracht om over dit onderwerp aanbevelingen en voorstellen te doen.

Enkele maanden voor de eigenlijke Summit, op de vierde en laatste voorbereidende bijeenkomst voor de conferentie, was het echter duidelijk dat er geen overeenstemming tussen de diverse regeringen kon worden bereikt en werd het Earth Charter afgevoerd van de agenda voor de Summit. Men besloot om in plaats daarvan het stuk op te stellen dat uiteindelijk de Rio Declaration on Environment and Development zou worden. Niettemin werd er tijdens het 1992 NGO Global Forum, dat gelijktijdig met de Summit werd gehouden, door NGO's uit negentien landen, die voortbouwden op het werk dat tijdens de voorbereidende bijeenkomsten was gedaan, een Earth Charter opgesteld. Dit Earth Charter was een van de 46 niet-regeringsverdragen van het NGO Global Forum in Rio de Janeiro. De mensen die daarbij waren betrokken zijn de pioniers van het Earth Charter Initiative.²

In de afsluitende verklaring van de Earth Summit zei secretaris-generaal Maurice F. Strong: “We hebben een uiterst belangrijke proclamatie, maar deze moet uitgroeien tot wat – naar velen van ons hopen – een Earth Charter zal zijn, dat uiteindelijk goedgekeurd kan worden op de vijftigste verjaardag van de Verenigde Naties in 1995.”

In april 1994 werd het idee vervolgens weer opgenomen door Strong, voorzitter van de Earth Council, en Mikhail Gorbachov, president van Green Cross International, toen een nieuw Earth Charter-initiatief werd gelanceerd met steun van koningin Beatrix, premier Ruud Lubbers en de Nederlandse regering. Er werd een beleidscommissie ingesteld om de beginfase van het project te begeleiden en het projectcoördinerende bureau werd vanuit Den Haag door ambassadeur Mohammed Shanoun van Algerije, de eerste directeur van het Initiative, geleid.

Omdat intergouvernementele onderhandelingen in het proces van 1992 waren mislukt, bood dit nieuwe project de gelegenheid om de burgermaatschappij er meer bij te betrekken. Hierdoor kon ook het proces van het opstellen profiteren van de goed doordachte voortgang die in de internationale samenleving was gemaakt en van de afspraken over een ontwerp die waren gemaakt op de UN Summits in de vroege jaren 1990.

Deze fase van beraadslagingen over het Earth Charter begon met een internationale workshop, gehouden in het Vredespaleis te Den Haag in mei 1995. Daaraan werd deelgenomen door meer dan zeventig mensen uit dertig landen op alle continenten en met vele culturen en godsdiensten. Deze workshop diende om de noodzakelijke basiselementen van het Earth Charter vast te stellen en de manier waarop het moest worden opgesteld. Van deze eerste workshop over de elementen voor een Earth Charter is het idee afkomstig van gezamenlijke, maar verschillende verantwoordelijkheid van alle staten en individuen, het

recht van elke mens op een gezonde leefomgeving en het versterken van de rol van de bevolking bij de besluitvorming.

In 1995 en 1996 werd uitgebreid onderzoek gedaan op het gebied van internationale wetgeving, wetenschap, religie, ethiek, milieubescherming en duurzame ontwikkeling, als voorbereiding op het opstellen van een Earth Charter. In 1996 werd een compilatie gemaakt van ongeveer vijftig internationale wetsdocumenten, getiteld *Principles of Environmental Conservation and Sustainable Development: Summary and Survey* door Steven C. Rockefeller, die vervolgens gevraagd werd als voorzitter van het ontwerpproces. Dit manuscript werd op grote schaal verspreid om reacties te krijgen in deze beginfase van het overlegproces. Organisaties werden gevraagd om hun aanbevelingen begin 1997 in te dienen, als voorbereiding op het Rio Forum+5, een forum georganiseerd door de Earth Council als een onafhankelijke, uit de burgermaatschappij afkomstige beoordeling van de voortgang in het proces van toepassing van de Earth Summit-overeenkomsten. Het Rio+5 Forum werd gehouden in maart 1997 in Rio de Janeiro; vijfhonderd vertegenwoordigers van NGO's en enkele regeringen namen eraan deel. Het was een uitgelezen platform om de dialoog te beginnen met jongeren, vertegenwoordigers van religieuze groeperingen, vrouwen en inheemse volkeren en hun vragen en suggesties over het Earth Charter te verzamelen.

De Earth Charter Commissie werd begin 1997 gevormd om toezicht te houden op de besprekingen over en het opstellen van het Earth Charter. De Earth Council, geleid door Maximo Kalaw jr. uit de Filipijnen, fungeerde als secretariaat voor de commissie. De eerste bijeenkomst van de commissie vond plaats tijdens het Rio+5 Forum en op 18 maart 1997, de laatste dag van het Forum, werd de Earth Charter Benchmark Draft gepubliceerd. Dit referentieconcept betekende dat er een mijlpaal was bereikt, maar ook dat het ontwerpproces moest worden voortgezet. De commissie riep op tot verder internationaal overleg over de tekst van het document.

Vervolgens vonden er talloze bijeenkomsten en besprekingen plaats om de gemeenschappelijke waarden en principes vast te stellen die deel moesten uitmaken van een dergelijk document en om commentaar te leveren op het ontwerp van het Earth Charter. Deze besprekingen werden gehouden op nationaal, internationaal en wereldniveau en ook in enkele specifieke belangengroepen. Aanbevelingen en commentaren die het resultaat waren van deze besprekingen werden opgestuurd naar een ontwerpcommissie, in het leven geroepen door de Earth Charter Commissie. Deze werkwijze was erg nuttig, niet alleen omdat hij suggesties leverde voor de uiteindelijke tekst van het Charter, maar ook omdat de mensen er door gingen nadenken over thema's voor het Earth Charter en hun best deden om daarover overeenstemming te bereiken. Zo bracht deze werkwijze plaatselijk heel wat teweeg en droeg hij bij aan een internationale inspanning. Wij beschouwen de besprekingen over het Earth Charter als een wereldomvattend, gezamenlijk proces om te

komen tot consensus en gemeenschappelijke waarden. Speciale besprekingen werden gehouden met groepen deskundigen op het gebied van in internationale wetgeving, geloofstradities, hedendaagse wetenschap, vrouwenrechten en onderwijs.

Een voorbeeld van een dergelijke betrokkenheid is dat van de inheemse volkeren. Het Indigenous Peoples Program van het Earth Charter heeft, samen met soortgelijke instellingen, veel moeite gedaan om de wijsheid van inheemse volkeren in het overlegproces te betrekken. Eerst werd in mei 1996 een bijeenkomst in Costa Rica bezocht door vertegenwoordigers van inheemse volkeren uit heel Amerika. Een reeks suggesties benadrukte dat het Earth Charter een visie moet bevatten die aangeeft hoe waardevol het bestaan van vele verschillende volkeren en culturen is.

In 1997 nam Beatriz Schulthess, een lid van het Indigenous Peoples Spiritual Consultative Council, deel aan de bijeenkomst van het Earth Charter Drafting Committee om uitdrukking te geven aan de bezorgdheid van de geraadpleegde inheemse volkeren. Er was ook gelegenheid tot dialoog tijdens het Rio+5 Forum, waar vertegenwoordigers van inheemse volkeren hun mening gaven over het Earth Charter. Andere bijdragen werden geleverd door een aantal workshops. Bij inheemse groepen in Zuid-Amerika ontstond zoveel belangstelling, dat de Earth Charter National Committees in El Salvador en Panama werden geleid door groepen inheemse volkeren.

Ook de Inuit Circumpolar Conference (ICC) raakte diep betrokken bij het debat over de tekst van het Earth Charter; met name over die van Principe 7 in het referentieontwerp II: "Behandel alle levende wezens met mededogen." Dit was vanwege de interpretatie van het woord 'mededogen'. Mededogen met dieren is een zeer belangrijk begrip in veel religieuze tradities, maar het was wat dieren betreft onacceptabel voor de inheemse jagersculturen. Na langdurig overleg werd de formulering 'respect en consideratie' met betrekking tot dieren door allen aanvaard.

Heel bevorderlijk voor het Earth Charter-overleg waren ook de commentaren van bekende inheemse vertegenwoordigers als Oren Lyons, hoeder van het geloof van het volk van de Onondaga in de raad van stamhoofden van de confederatie van zes Irakese volkeren, Henriette Rasmussen van de Inuit en Pauline Tangiora van de Maori uit Aotearoa (Nieuw-Zeeland).

Na overleg met zulke uiteenlopende groepen stemden alle betrokkenen bij het ontwerpproces in met de aanbevelingen dat het Earth Charter een speciale blijk van waardering moest bevatten voor inheemse volkeren; de vraag was alleen waar en in welke bewoordingen. De verwijzing naar inheemse culturen verschijnt in de definitieve tekst van het Earth Charter als Principe 12: "Houd het recht hoog van allen, zonder discriminatie, op een normale en sociale omgeving die steun geeft aan menselijke waardigheid, lichamelijke gezondheid en geestelijk wel-

zijn, met speciale aandacht voor de rechten van inheemse volkeren en minderheden.” Bovendien is het document, als gevolg van dit proces, bezielde door inheemse wijsheid.

De IUCN Commission on Environmental Law was nauw betrokken bij het hele overleg- en ontwerpproces. Een zo'n gelegenheid was een bijeenkomst, gehouden in juni 1999, met de Working Group on Ethics and Jurisprudence van de Commission on Environmental Law, waar voorstellen werden gedaan en ook advies werd gegeven voor het opstellen van het Earth Charter. Specialisten in internationaal recht uit tien verschillende landen, die Afrika, Azië, Australië, Europa en Amerika vertegenwoordigden, woonden de bijeenkomst bij en leverden bijdragen aan de discussie. Als gevolg van al deze inspanningen kon men bij de opstelling van het Earth Charter beschikken over teksten van zeer hoge kwaliteit, die berustten op het internationale recht.

Tussen 1997 en 2000 werden verspreid over de wereld 42 nationale Earth Charter Commissies in het leven geroepen, en werden talloze besprekingen gehouden. Het niveau van geëngageerdheid varieerde, van volledig operationele nationale commissies, zoals in Australië, Mexico en de Verenigde Staten, die met succes opriepen tot algemene deelname en betrokkenheid in verschillende sectoren en streken in deze landen, tot het houden van één enkele conferentie in sommige landen.

Drie regionale bijeenkomsten vonden plaats in zowel Amerika als Centraal-Azië, Afrika en het Midden-Oosten. In december 1998 werd de Earth Charter Continental Conference of the Americas gehouden in Brazilië. Deze bracht meer dan honderd delegaties uit tweeëntwintig landen bijeen om het Earth Charter te bespreken. Op de laatste dag van de conferentie werd een Latijns-Amerikaans en Caribisch Earth Charter-ontwerp gepubliceerd. De bedoeling was dat dit zou dienen als basis voor verdere discussies en aanpassingen in het internationale ontwerp-proces. Circa dertig deelnemers uit Kazachstan, Kirgizië, Tadjikistan, Turkmenistan en Oezbekistan, die nationale raden voor duurzame ontwikkeling, NGO's, regeringen, universiteiten en de media vertegenwoordigden, kwamen in juni 1999 bijeen om meer te weten te komen over het Earth Charter en daar hun mening over te geven. Zij ontwierpen enkele strategieën om de waarden en principes van het Earth Charter toe te passen en deze te integreren in nationale duurzaamheidsplannen in Centraal-Azië. Twintig deelnemers uit verschillende landen in Afrika en het Midden-Oosten kwamen in december 1999 bijeen in Kaapstad in Zuid-Afrika, om belangrijke waarden en gezichtspunten in te brengen in het Earth Charter-overleg. De driedaagse bespreking met leden van het Earth Charter Drafting Committee gaf groepen uit de regio de gelegenheid om bij te dragen aan het ontwerpproces. Er werden onder andere zaken als rechten voor vrouwen, medeleven met dieren, positie van inheemse volkeren en respect voor culturele tradities besproken. De deelnemers vertegenwoordigden Kenia, Zuid-Afrika, Zimbabwe, Burkina Faso, Senegal, Niger, Ghana en Jordanië.

Ook werden in 1999 drie online-conferenties over het Earth Charter gehouden. Een daarvan, een forum gehouden in oktober 1999, was bedoeld om de discussie te vergemakkelijken over inhoud en structuur van het Earth Charter referentieontwerp II. Er namen vierenzeventig vertegenwoordigers aan deel van nationale Earth Charter Commissies en verwante groepen en ook leden van het Earth Charter Drafting Committee. Op internet werden twee forums gehouden over 'Global Ethics, Sustainable Development and the Earth Charter' om de dialoog tussen universitaire studenten en professoren aan te moedigen en verschillende groepen meer bij het concept van een Earth Charter te betrekken. De eerste van deze conferenties werd gehouden in het Engels in april 1999; individuen van meer dan 500 hogescholen, universiteiten en organisaties uit 73 landen namen eraan deel. De tweede werd gehouden in het Spaans en Portugees in november 1999 en trok deelnemers aan van meer dan 250 hogescholen, universiteiten en organisaties in veertig landen.

Al deze inspanningen bleken uiterst waardevol, omdat ze duidelijk maakten waarover men het eens en oneens was voor wat betreft opzet en inhoud van de referentieontwerpen. De bijdragen die geleverd werden door dit consultatieproces maakten uitgebreide herzieningen van de verschillende ontwerpen van het Earth Charter mogelijk.

De geschiedenis van al deze bijeenkomsten – het verhaal van het Earth Charter – is een verhaal over mensen. Twee zeer bijzondere momenten van dit overleg staan in de herinnering gegrift van degenen die het voorrecht hadden erbij te zijn. Het eerste kwam tijdens de afsluiting van Earth Charter Conference of the Americas, gehouden in december 1998 in Mato Grosso in Brazilië. Ter afsluiting van de conferentie werden de deelnemers naar een bij Cuiabá gelegen nationaal park gebracht, Salgadeira (Chapada Dos Guimares) geheten. De deelnemers werden uitgenodigd om samen met vierduizend in Earth Charter-shirts geklede studenten een menselijke keten van meer dan 3,5 kilometer te vormen, als een symbolische omhelzing van de aarde. Daarna werd een indrukwekkend Earth Charter-monument onthuld. Het monument, van de kunstenaar Jonas Correa, stelt de aarde voor die wordt ondersteund door een boomstam. Er zitten vijf kinderen in die de vijf continenten voorstellen en hand in hand rond de boom staan om de bescherming en veiligheid van de aarde te symboliseren. Het was voor alle deelnemers een ontroerende en onvergetelijke ervaring. Het tweede moment kwam later, op een avond in december 1999 tijdens het World Parliament of Religions in de Arena of Good Hope, in Kaapstad in Zuid-Afrika. De Arena of Good Hope zat stampvol, er waren ruim vijfduizend mensen. Nelson Mandela kwam de ruimte binnen en de aanwezigen konden niet ophouden met klappen; grote emotie was in ieders hart door de aanwezigheid van zo'n belangrijke leider van een historische sociale verandering in dit land. Tijdens dit zo ontroerende moment werd het Earth Charter uitgereikt aan de deelnemers van de bijeenkomst en Nelson Mandela, als dank voor hun inzet.

Er werden drie formele vergaderingen van het International Earth Charter Drafting Committee gehouden om de resultaten van al dit overleg te bespreken, belangrijke punten die tijdens het overleg naar voren waren gekomen te behandelen en voorbereidingen te maken voor de revisie van het ontwerp. Deze bijeenkomsten brachten wetenschappers, rechtsgeleerden, ethici en activisten van NGO's uit de gehele wereld samen. De discussies tijdens deze vergaderingen waren vooral van invloed op de vorm van het document. Ze werden gehouden in 1997, 1999 en 2000.³

De lengte, structuur, logische rangschikking van de principes en stijl werden zorgvuldig onderzocht op de bijeenkomsten over het ontwerp. Gedurende het hele proces werd er gedebatteerd over de lengte. Velen vonden dat een omvangrijk document noodzakelijk was en dat een kort document, van één of twee bladzijden, voor velen niet zou voldoen aan de verwachtingen, zodat het moeilijk zou worden om brede steun te krijgen. Anderen wilden een kort Earth Charter, met tien korte principes, dat gemakkelijk gebruikt en verspreid kon worden. Men kwam tot de slotsom dat een kort Charter te algemeen zou zijn, en dat algemeenheden naar de mening van vele groepen de complexiteit van de problemen vaak niet goed weergaven. Het Drafting Committee koos voor een 'gelaagd' document en verdeelde het Charter in vier delen. Gezien de vele problemen die naar voren kwamen tijdens het consultatieproces, was het duidelijk dat de hoofdprincipes moesten worden onderverdeeld in diverse thema's, vergezeld van ondersteunende principes, om allesomvattend te zijn.

Dankzij dit wereldwijde consultatie- en ontwerpproces, waarbij duizenden individuen en honderden groepen uit verschillende delen van de wereld waren betrokken, kon de Earth Charter Commissie een definitieve versie van het Earth Charter presenteren na de bijeenkomst op 12-14 maart 2000 in het UNESCO-hoofdkantoor in Parijs. Er was consensus bereikt over algemeen erkende waarden. De officiële presentatie van het Earth Charter vond plaats in het Vredespaleis te Den Haag op 29 juni 2000, waarmee een nieuwe fase van het Initiative begon.

© LYDIA VAN MARSSING

Bij de aanname van het definitieve document beval de Earth Charter Commissie veranderingen aan in de structuur van het Earth Charter Initiative om het aan te passen aan zijn nieuwe fase. Het voornaamste besluit was, dat het Initiative niet zou opereren onder de gezamenlijke leiding van Earth Council en Green Cross International, maar geleid zou worden door een stuurgroep, ingesteld door de commissie zelf. Het Earth Charter International Secretariat, gevestigd in Costa Rica, kreeg de opdracht om het Earth Charter overal te promoten en door te gaan met het begeleiden en stimuleren van Earth Charter-activiteiten die overal in de wereld plaatsvinden.

Een van de voornaamste taken van het secretariaat was steun zoeken voor het Earth Charter. Onderschrijving van het Earth Charter is afkomstig van alle continenten; hieruit blijkt dat de boodschap en het pleidooi voor verandering van het Earth Charter worden gehoord en gedeeld. Dit bouwwerk van wereldwijde steun versterkt het effect en de doelen van deze beweging. Onderschrijving van het Earth Charter wordt gedefinieerd als blijk geven van betrokkenheid bij de geest en doelen van het document en van de intentie om het Earth Charter op passende wijze te gebruiken, afhankelijk van de situatie van het individu of de groep. Op dit moment is het Earth Charter formeel onderschreven door meer dan tweeduizend organisaties over de hele wereld.⁴ Vele daarvan hebben duizenden of zelfs miljoenen leden. Onder deze groepen zijn nationale en internationale organisaties, onderwijsinstellingen, organisaties in de particuliere sector, religieuze groeperingen en bijna vierhonderd steden. Een belangrijke, recente onderschrijving was die van de World Conservation Union (IUCN) in 2004.

Earth Charter-activiteiten werden door het Secretariaat georganiseerd op alle voorbereidingsbijeenkomsten voor de World Summit on Sustainable Development van 2002. Tijdens de laatste sessie van Voorbereidingsbijeenkomst IV, gehouden op Bali in Indonesië, betuigden een aantal regeringen hun steun aan het opnemen in de Summit Political Declaration van een aanbeveling om het Earth Charter te accepteren. Dit werd vastgelegd in de samenvatting van de Voorbereidingsbijeenkomst. Later, in Johannesburg, werd het Earth Charter geaccepteerd door de regeringen van Costa Rica, de Dominicaanse Republiek, Mexico, Honduras, Bolivia, Niger, Nederland, Roemenië, Spanje, Jamaica en Jordanië. Er werd naar verwezen in de openingsspeech van president Mbeki, in een aantal toespraken van staatshoofden en in het ontwerp voor de politieke verklaring van Johannesburg. Helaas werd als gevolg van niet-openbaar gemaakte bezwaren op het laatste moment van bepaalde regeringen een verwijzing naar het Earth Charter verwijderd uit de definitieve versie. Dit gebeurde ondanks dat het Earth Charter ook was erkend in een aantal documenten, bekendgemaakt op voorbereidende vergaderingen voor de topconferentie, inclusief de regionale rondetafelconferenties van de Verenigde Naties, het Latijns-Amerikaanse en Caribische ministeriële initiatief voor duurzame ontwikkeling en het rapport van het High Level Advisory Panel van de secretaris-generaal.

In het jaar 2000 kwam het secretariaat in plaats daarvan met een programma om het educatieve gebruik van het Earth Charter te stimuleren en educatieve hulpmiddelen te ontwikkelen die hierbij moesten helpen. Een International Education Advisory Committee werd in 2001 gevormd om te helpen bij de ontwikkeling van een strategisch plan en een allesomvattend advies voor de programma-activiteiten. Er werden twee online-forums over onderwijs en het Earth Charter gehouden; het eerste, in 2001, had als doel het formuleren van een educatieve filosofie om het educatieve gebruik van het Earth Charter te onderbouwen en strategische educatieve mogelijkheden, prioriteiten en partnerships vast te stellen. Het tweede forum, gehouden in 2003, beantwoordde aan de behoefte om de discussies te stimuleren en vaart te zetten achter de activiteiten van het educatieve programma. Gezien de verzoeken om en de behoefte aan lesmaterialen die leraren konden helpen bij het gebruik van het Earth Charter, werd er een Earth Charter-lesboek ontwikkeld voor leraren in het middelbaar en basisonderwijs.

Gedurende de afgelopen vijf jaar is het Earth Charter onderschreven en gebruikt door een toenemend aantal scholen en instituten voor hoger onderwijs. Een opmerkelijke prestatie was de aanneming van een resolutie tot steun aan het Earth Charter op de algemene vergadering van de UNESCO, gehouden in oktober 2003. De resolutie erkent het Earth Charter als een belangrijk ethisch kader voor duurzame ontwikkeling en bevestigt de intentie van de lidstaten "om het Earth Charter te gebruiken als educatief hulpmiddel, met name in het kader van de Decade for Education for Sustainable development van de Verenigde Naties". Bovendien wordt in het UNESCO Implementation Scheme for the Decade aanbevolen om het Earth Charter in werking te stellen.

Het Earth Charter International Secretariat heeft ook het werken met het Earth Charter op het niveau van plaatselijke gemeenschappen benadrukt. Werken met plaatselijke gemeenschappen gebeurde met de steun van belangrijke organisaties als de Earth Charter Community Summits, Local Governments for Sustainability (ICLEI), Fundacion Deyna en ForoSoria 21 in Spanje, Global Community Initiatives (GCI) en het World Resources Institute (WRI). Steden als Joondalup in Australië en Toronto in Canada hebben het Earth Charter gebruikt bij hun planning. De stad San Jose in Costa Rica gebruikte de visie van het Earth Charter bij een project om alle gemeenteambtenaren de principes van duurzaamheid bij te brengen.

Een belangrijk voorbeeld van het werken met plaatselijke gemeenschappen is dat van Jan Roberts en het Institute for Ethics and Meaning in Tampa in Florida. Jaarlijks worden Earth Charter Community Summits gehouden als een simpele poging om mensen bijeen te brengen en ze te inspireren om de principes van het Earth Charter tot een realiteit te maken in hun leven en hun gemeenschap. De organisatoren van zo'n plaatselijke topconferentie zijn vrijwilligers die alleen maar het Earth Charter naar hun stad willen brengen. Het aantal steden dat tegelijkertijd

bijeenkomsten over dit onderwerp houdt, varieerde de afgelopen vier jaar van twaalf tot drieëndertig.

Eind 2003 werd een Earth Charter Partnership for Sustainable Development gevormd, bestaande uit het World Resources Institute, het Earth Charter Initiative en de Global Community Initiatives, om de ontwikkeling te bevorderen van de noodzakelijke hulpmiddelen die plaatselijke gemeenschappen konden helpen bij het gebruik van het Earth Charter. Een Earth Charter Community Action Tool (EarthCAT) is ontwikkeld om gemeenschappen te voorzien van een richtlijn om doelen en strategieën te ontwikkelen voor het verwezenlijken van duurzame werkwijzen en om hun voortgang te meten door het gebruik van indicatoren en rapporteersystemen.

Het bouwen aan consensus over algemeen erkende waarden is een lang, weloverwogen en uitgesproken menselijk proces geweest. Het Earth Charter Initiative is een burgerlijke maatschappelijke beweging die werkt aan een rechtvaardige, vreedzame en duurzame wereld. Er is veel voortgang geboekt, maar nu staat het Earth Charter Initiative voor de uitdaging om het Earth Charter te maken tot een effectief instrument voor wereldbestuur en internationaal recht, en tot grondslag van het dagelijkse leven van de mensen. Het succes van dit initiatief hangt af van de samenwerking en wederzijdse steun in de betrokken groepen – en van de aanhoudende bereidheid van individuen om het Earth Charter in werking te stellen. ●

Noten

- 1 'World Commission on Environment and Development.' (1987). In: *Our Common Future*. Blz. 332, Oxford, Oxford UP. De commissie werd voorgezeten door Gro Harlem Brundtland en staat informeel bekend als de commissie-Brundtland.
- 2 Hiervan willen we noemen Peter Adriance, die veel in zijn functie van secretaris en medevoorzitter van de Citizens Network Group on Ethics, Environment and Development. Allen zijn nog steeds betrokken bij het Earth Charter Initiative.
- 3 Ook vroeg in 1998 vond een kleine en informele ontwerpbijeenkomst plaats.
- 4 Zie www.earthcharter.org voor verdere informatie over onder-schrijven.